

De Minister voor Rechtsbescherming
Drs. S. Dekker
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Datum
27 juni 2019

Uw kenmerk
2482798

Contactpersoon
J.M.E. Smilde

Onderwerp
Advies ambtelijk voorontwerp wetsvoorstel personenvennootschappen.

Geachte heer Dekker,

De Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (NVvR) is op 16 april 2019 om advies gevraagd over het hierboven genoemde ambtelijk voorontwerp wetsvoorstel personenvennootschappen. Wij hebben uitstel gevraagd en gekregen om dit advies uit te brengen, waarvoor onze dank. Bij dezen bieden wij ons advies ter kennisneming aan. Hierin zijn opgenomen de commentaren vanuit onze rechterlijke en OM-achterban.

Inleiding

In het wetsvoorstel zitten maar een paar artikelen die dwingend zijn voorgeschreven (artikel 801). Het wetsvoorstel geeft dus veel ruimte aan de vennoten om van de in het voorontwerp vermelde artikelen af te wijken. Ons commentaar is vooral gericht op zaken die dwingendrechtelijk geregeld zijn of zouden moeten worden.

Algemeen

Het wetsvoorstel schept een informele mogelijkheid om een rechtspersoon in het leven te roepen. Een notaris is niet nodig, schriftelijke vastlegging is (nog, zie hierna) geen vereiste en de vennootschap hoeft kennelijk niet te worden geregistreerd bij het handelsregister. Het risico van misbruik is evident: men kan zonder tussenkomst van wie dan ook een werkelijk afgescheiden vermogen creëren zonder dat dit naar buiten toe kenbaar is. Ook zal niet kenbaar zijn wie de uiteindelijk belanghebbende (UBO) achter dit vermogen is. Bij de informele vereniging, die ook zonder de genoemde waarborgen kan worden opgericht, is dit misbruikrisico niet in deze mate aanwezig.

De mogelijkheid van het verhullen van een UBO van bijvoorbeeld een besloten vennootschap of het onder de radar kunnen opereren van een natuurlijk persoon als feitelijk leidinggevende door middel van een personenvennootschap nieuwe stijl, is een risico van het wetsvoorstel zoals dit nu voorligt. Aan deze aspecten, en aan de verhouding tot de Handelsregisterwet, zou in de toelichting aandacht moeten worden besteed, als niet tot aanpassing wordt overgegaan.

Artikelsgewijs commentaar

Artikel 800

Lid 1

Het begin van dit artikel zou moeten luiden “Een personenvennootschap is...”. Het gaat hier immers om een regeling ten aanzien van personenvennootschappen, op andere vennootschappen heeft deze regeling geen betrekking. Verder wordt in lid 1 gemist dat de overeenkomst schriftelijk moet worden aangegaan. Een notariële akte is voor de oprichting van de vennootschap niet vereist, maar een schriftelijk document waarin de vennoten hebben vastgelegd wat het doel is van de samenwerking en wat zij hebben ingebracht, lijkt aan te bevelen. Zeker indien de samenwerking tot een procedure bij de rechter leidt. Aan de hand van dat schriftelijk document kan dan worden getoetst of de vennoten een samenwerking als bedoeld in artikel 800 zijn aangegaan. Overigens lijken ook de artikelen 810, tweede lid, 811, tweede en derde lid, en 812, tweede lid, van het voorontwerp er vanuit te gaan dat er een schriftelijke vennootschapsovereenkomst bestaat waarin de vennoten een aantal zaken hebben geregeld. Een mondelinge overeenkomst tot samenwerking tussen de vennoten, hetgeen artikel 800 thans niet uitsluit, maakt een rechterlijke toets van hetgeen partijen zijn overeengekomen een stuk ingewikkelder.

Bij het voorgaande komt dat tevens in het eerste lid wordt gemist dat wordt bepaald dat de vennoten dienen overeen te komen wat de naam van de personenvennootschap is en waar de vennootschap is gevestigd. Onder welke naam en waar moet een dergelijke vennootschap worden gedagvaard? En is zonder het opleggen van een zetel in Nederland de verbondenheid met de Nederlandse rechtssfeer, waar de rechtspersoonlijkheid van de vennootschap aan wordt ontleend, wel zo evident?

Voorgesteld wordt daarom om aan lid 1 toe te voegen dat de overeenkomst schriftelijk moet worden aangegaan, eventueel aangevuld met de bepaling dat het gemis van een schriftelijke overeenkomst niet aan een derde kan tegengeworpen, zoals ook artikel 22 van het Wetboek van Koophandel thans bepaalt. Verder wordt voorgesteld dat in lid 1 wordt opgenomen dat de schriftelijke overeenkomst de naam, de zetel en het doel van de vennootschap bevat en dat wordt bepaald dat de zetel moet zijn gelegen in Nederland.

Overweging verdient een verplichting op te nemen om de constituerende overeenkomst te deponeren bij de Kamer van Koophandel. Dat zal de aantrekkelijkheid van het oprichten van een personenvennootschap voor een aantal mensen verkleinen, maar de transparantie en de controle op het te stellen schriftelijkheidsvereiste (verder) vergroten.

Lid 2 en 3

Nu het voorontwerp tot doel heeft het juridische onderscheid tussen de maatschap en de vennootschap onder firma (VOF) te doen verdwijnen, hebben de leden 2 en 3 eigenlijk geen betekenis. Die artikelen kunnen daarmee worden weggelaten.

Artikel 801
Geen commentaar.

Artikel 802
Geen commentaar.

Artikel 803
Geen commentaar.

Artikel 804

Lid 2 vereist dat besluiten van de vennoten worden genomen met instemming van alle vennoten, dus unanimiteit. Ook lid 3 vereist de instemming van alle vennoten voor rechtshandelingen die voor rekening van de vennootschap worden verricht. Vennoten kunnen in de vennootschapsovereenkomst hiervan afwijken, het gaat hier immers niet om een dwingende bepalingen. Maar wat als partijen er onderling niet uitkomen en er een patstelling is, bijvoorbeeld in het geval van een vennootschap met veel vennoten? Is het niet wenselijk om in die gevallen te voorzien in een regeling die partijen in staat stelt het geschil aan de rechter te kunnen voorleggen? Anders hebben partijen bij een patstelling als enige alternatief de procedure als bedoeld in artikel 813, derde lid, te volgen, terwijl dat misschien helemaal niet gewenst is.

Artikel 805
Geen commentaar.

Artikel 806

In lid 4 wordt bepaald dat de vermogenstoestand en rechten en verplichtingen van de personenvennootschap te allen tijde kunnen worden gekend. Het zal van de uitwerking van deze regeling afhangen of voor derden voldoende duidelijk is wat tot het vermogen van de rechtspersoon behoort. Dit kan ook problemen geven bij strafrechtelijke ontneming. Er is geen verplichting om de cijfers te deponeren bij het handelsregister, al dan niet in vereenvoudigde vorm, of ze op een andere wijze inzichtelijk te maken voor derden.

Artikel 807
Geen commentaar.

Artikel 808
Geen commentaar.

Artikel 809

Lid I

Voorgesteld wordt het slotgedeelte van de tweede zin van dit artikel “voor zover de wederpartij aannemelijk maakt ... voldoen” te vervangen door “voor zover de personenvennootschap in de nakoming van de verbintenis is tekortgeschoten” (analoog aan 7:855, eerste lid, BW). Dat is een veel duidelijkere formulering.

Wat verder opvalt is dat artikel 809, eerste lid, regelend en niet dwingend recht is. Partijen kunnen hier dus van afwijken. Indien die afwijkingsmogelijkheid blijft, is dus niet gegeven dat vennoten altijd naast de vennootschap hoofdelijk verbonden zijn. In dat geval zou er ergens in de regeling een dwingendrechtelijke bepaling met betrekking tot interne en externe bestuurdersaansprakelijkheid moeten worden opgenomen.

Artikel 810

Geen commentaar.

Artikel 811

Lid 3 voorziet in dit voorstel in een pandrecht op een rechtsverhouding. Voorgesteld wordt om dat te vervangen door een pandrecht op het “vennootschapsaandeel”. Dat geeft meer duidelijkheid waar het pandrecht op rust.

Artikel 812

Geen commentaar.

Artikel 813

Lid 5

Dit lid bepaalt hoe de waarde van het aandeel van de uitgetreden vennoot wordt bepaald, maar er is in het voorontwerp niet voorzien in een procedure waarbij de rechter wordt verzocht die waarde te bepalen, zoals bijvoorbeeld bij aandeelhouders, zie artikel 2:339, eerste lid, BW. Voorgesteld wordt daarom ook hier, net als is voorgesteld bij artikel 804, in een geschillenregeling te voorzien.

Lid 6

In dit lid wordt de uitgetreden vennoot gevrijwaard door de overige vennoten. Hoe verhoudt dit artikel zich met artikel 809 lid 2 waarin de vennoot die persoonlijk een opdracht krijgt, naast de vennootschap aansprakelijk is? Door de vrijwaring in lid 6 van artikel 813 zou een uitgetreden vennoot aan de aansprakelijkheid op grond van artikel 809, tweede lid kunnen ontkomen en zijn de achtergebleven vennoten alsnog voor het volle pond aansprakelijk. Aan dit artikel zou daarom moeten worden toegevoegd: “Dit lid is niet van toepassing in geval de aansprakelijkheid van de uitgetreden vennoot voortvloeit uit artikel 809, tweede lid”.

Artikel 814

Geen commentaar.

Artikel 815

In dit artikel worden de civiele bevoegdheden van het Openbaar Ministerie (OM) uitgebreid met de mogelijkheid een personenvennootschap te ontbinden op verzoek van het OM. Gronden voor dit verzoek zijn i) de personenvennootschap voldoet niet aan de wettelijke omschrijving, of ii) de overeenkomst is nietig of vernietigd. De personenvennootschap nieuwe stijl kent geen statuten, in strijd waarmee gehandeld zou kunnen worden, dus voor het OM zal waarschijnlijk vooral de nietigheidsgrond van belang zijn: de personenvennootschap is nietig vanwege het feit dat zij een doel heeft dat of een werkzaamheid die in strijd is met de openbare orde of goede zeden, bijvoorbeeld omdat de personenvennootschap zich bezighoudt met het plegen van strafbare feiten. De civiele bevoegdheden die aan het OM worden toegekend, zijn ingewikkelde zaken die veel tijd en mankracht vergen. Ook moet de mogelijkheid om een ‘fop’ personenvennootschap te ontbinden voldoende bekend zijn bij de verschillende (opsporings)instanties én het nut van zo’n actie ingezien worden.

De wetgever komt in het wetsvoorstel het OM niet tegemoet door voor deze gecompliceerde materie bijvoorbeeld een bewijsvermoeden te creëren. Het risico bestaat dan ook dat deze bepaling een papieren tijger wordt, welke kennis uiteraard gevolgen heeft voor het gebruik van personenvennootschappen als vehikel voor criminele organisaties.

In de Memorie van Toelichting wordt hier al een beetje op vooruitgelopen waar met betrekking tot het uitoefenen van deze bevoegdheid door het OM vermeld wordt dat de “verwachting is dat dit zelden zal voorkomen” (p. 15, tweede alinea, slot).

Onduidelijk is overigens waarom voor een eigen regeling gekozen is in plaats van art. 2:20 en 2:21 BW van toepassing te verklaren.

Civielrechtelijk bestuursverbod

In het wetsvoorstel komt de toepasselijkheid van het civielrechtelijk bestuursverbod op de personenvennootschap niet aan de orde. Dat verbod is nu weliswaar niet van toepassing, omdat personenvennootschappen geen rechtspersonen zijn. Het risico bestaat dat geschrapte bestuurders zich door middel van een personenvennootschap alsnog in het handelsverkeer voegen. In het kader van de invoering van het civielrechtelijk bestuursverbod in art. 106a Fw heeft de wetgever expliciet overwogen dat de betreffende bestuurders geen bescherming mogen genieten van het afgescheiden vermogen van een rechtspersoon. Zij mogen wel een eenmanszaak hebben.

Het kan zijn dat dit een van de honderden regelingen is waarin de term rechtspersoon voorkomt en waarvan nu door de wetgever beoordeeld moet worden of een dergelijke regeling ook van toepassing moet zijn op het wetsvoorstel.

Toepasselijkheid van het civielrechtelijk bestuursverbod op personenvennootschappen nieuwe stijl heeft overigens alleen zin als ook inschrijving in het Handelsregister verplicht wordt gesteld, omdat toezicht op de naleving zonder zo'n inschrijving zo goed als onmogelijk is.

Artikel 816

Lid 4

Zoals het er nu staat kunnen de vennoten alleen gezamenlijk aan de rechter verzoeken om een vereffenaar te benoemen. Wat als partijen niet tot een gemeenschappelijk verzoek komen? Er zou daarom moeten staan: “Elk van de vennoten kan de rechter verzoeken om benoeming van een vereffenaar”. Dit sluit ook aan bij artikel 3:178, eerste lid, BW waarin is bepaald dat iedere deelgenoot verdeling van een gemeenschappelijk goed kan vorderen.

Artikel 817

Dit artikel gaat over de taak van de vereffenaar. Een aantal van de in boek 2 geregelde bevoegdheden van een vereffenaar zijn terug te vinden in artikel 817. Artikel 2:23c BW, heropening vereffening, lijkt daarin echter niet geregeld te zijn. Hoe dan te handelen bij een verzoek om heropening? Artikel 2:23c BW is, gelet op het bepaalde in artikel 803, eerste lid, immers niet van toepassing.

Artikel 818

Geen commentaar.

Artikel 819

Geen commentaar.

Artikel 820

In de toelichting bij dit artikel wordt gesteld dat alleen een ingeschreven vennootschap een commanditaire vennootschap kan zijn (zie bladzijde 73 van de Memorie van Toelichting). Dat blijkt echter niet uit de tekst van dit artikel. Als dat inderdaad de bedoeling is, dan zou dat alsnog in de tekst van artikel 820 moeten worden opgenomen. Daarnaast is artikel 820 in artikel 801 niet van dwingend recht verklaard. Vennoten zouden dus van artikel 820 kunnen afwijken en bijvoorbeeld kunnen bepalen dat hun personenvennootschap alleen uit commanditaire vennoten bestaat. Is dat wel wenselijk? Zo niet, dan zou artikel 820 wel van dwingend recht moeten worden verklaard.

Artikel 821

Geen commentaar.

Artikel 822

Geen commentaar.

De Wetenschappelijke Commissie van de NVvR,

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'C.E. du Perron', with a stylized flourish at the end.

C.E. du Perron
voorzitter